

Заночкіна Н. А.,
*студентка 5 групи 4 курсу факультету ад-
вокатури НЮУ імені Ярослава Мудрого*

ЗАПРОВАДЖЕННЯ АГРАРНОЇ РОЗПИСКИ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ПЕРЕВАГИ

Запровадження аграрної розписки в Україні відбувалося на основі досвіду Бразилії, оскільки в цій країні такий кредитний інструмент, як аграрні розписки, успішно використовується з 1994 року. Він став одним з вагомих факторів, який сприяє ефективному залученню фінансування і розвитку аграрного сектору держави. Проаналізувавши досвід Бразилії, недоліки, які можуть виникати із запровадженням аграрної розписки – Верховною Радою України в 2012 році було прийнято Закон України «Про аграрні розписки» і фактично надано вітчизняним сільхозтоваровиробникам досконалий та вигідний інструмент залучення фінансових ресурсів.

Основними актами регулювання функціонування аграрних розписок в Україні виступають: Закон України «Про аграрні розписки», Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок», Порядок ведення Реєстру аграрних розписок, затверджений постановою Кабміну від 17.07.13 р. № 665.

Так, аграрна розписка – товаророзпорядчий документ, що фіксує безумовне зобов'язання боржника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на визначених у ньому умовах [3]. Для інвесторів-кредиторів такий документ дає ряд юридичних гарантій – оспорування чи визнання недійсним договору не зупиняє дію аграрної розписки, а отже, і не звільняє від обов'язку її виконання. Це дозволяє інвесторам використовувати аграрні розписки в торгових операціях на вторинному ринку, а також для отримання рефінансування від інших осіб під заставу аграрних розписок, адже до їх нового власника чи заставодержателя переходять лише права на виконання, незалежно від умов первинних договорів і пов'язаних з ними ризиків [2].

Аграрні розписки можуть стати тим основним інструментом економічного зростання аграрного сектору та дати поштовх до розвитку малих аграрних суб'єктів господарювання завдяки до-

датковим джерелам фінансування. Однак потрібно враховувати, що в сільськогосподарському виробництві існують значні ризики, пов'язані з несприятливими подіями природного характеру та цінової кон'юнктури, внаслідок яких закриття аграрної розписки стає проблематичним. Для подолання таких негативних наслідків повинні бути розроблені і впроваджені механізми агрострахування, які зараз в Україні майже не працюють. Для подальшої популяризації даного інноваційного інструменту експерти пропонують [4, с. 10] продовжити навчальні тренінги по всій Україні серед агровиробників, тим самим підвищуючи рівень їх обізнаності, залучати нових потенційних кредиторів з числа міжнародних компаній, усунути недоліки законодавчих актів, а також перерозподілити ризики, пов'язані з аграрними розписками.

Аграрна розписка підлягає нотаріальному посвідченню, при цьому нотаріус вносить відомості про аграрну розписку до Реєстру аграрних розписок. Аграрна розписка вважається виданою з дня її реєстрації в Реєстрі аграрних розписок. Відповідно до п. 11 постанови Кабінету Міністрів України від 07.07.2013 р. № 665 запис про видачу аграрної розписки вноситься до реєстру у день її нотаріального посвідчення [1].

Серед переваг аграрних розписок можна відзначити наступні: 1) аграрна розписка на відміну від кредиту може бути погашена сільськогосподарською продукцією; 2) аграрна розписка на відміну від кредиту має спрощену процедуру та займає менше часу оформлення; 3) спрощена процедура стягнення – за виконавчим написом нотаріуса на відміну від кредиту; 4) можливість передання прав кредитора за аграрною розпискою, що здійснюється шляхом здійснення на ній або на її невід'ємному додатку передавального напису «Відступлено» із зазначенням нового кредитора за аграрною розпискою; 5) гнучкість – можна вносити будь-які додаткові умови в рамках чинного законодавства; 6) існування реєстру аграрних розписок, який може слугувати джерелом кредитної історії боржника; 7) право кредитора звернути стягнення на предмет застави, навіть якщо його було продано боржником третій особі, або за рахунок іншого майна такої третьої особи (у разі відсутності у неї вже предмету застави). У третьої особи виникає право регресної вимоги до кредитора; 8) при недосягненні згоди із кредито-

ром на заміну предмету застави у разі загибелі посівів, майбутніх урожаїв, боржник може у предмет застави передати майбутній врожай сільськогосподарської продукції, що вирощується на земельній ділянці, на якій розміщувались загиблі посіви. Потрібно зазначити, що у зв'язку із скасуванням мораторію на продаж землі з 01.07.2021 р. банк може звернути стягнення на земельну ділянку у разі відсутності урожаю. Нагадаю, що раніше банк не міг звернути стягнення на земельну ділянку сільськогосподарського призначення, оскільки обіг сільськогосподарських земель в Україні як такий був заборонений. Окрім того, згідно положень Земельного кодексу України банк не міг бути суб'єктом права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення.

Таким чином, можна зазначити, що аналогу механізму забезпечення, такому, як аграрна розписка, в українському законодавстві не існує. Аграрна розписка виступає інструментом застави майбутнього урожаю, а сама її сутність полягає в тому, що виробник зобов'язується постачати сільськогосподарську продукцію або здійснити оплату після реалізації такої продукції у майбутньому взамін отримання фінансових ресурсів вже сьогодні.

Список використаних джерел:

1. Заліська І. Аграрні розписки: переваги та недоліки використання. URL: <https://esquires.ua/agrarni-rozpisky-perevagy-tanedolikyvykorystannya/> (дата звернення: 14.11.2020).

2. Інструкція по використанню фінансової аграрної розписки: затверджена Європейським Банком Реконструкції та Розвитку від 01 березня 2017 р. URL: <http://minagro.gov.ua/system/files/> (дата звернення: 14.11.2020).

3. Про аграрні розписки: Закон України від 6 листопада 2012 р. № 5479-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5479-17#Text> (дата звернення: 14.11.2020).

4. Руснак А. В., Прохорчук С. В., Карнаушенко А. С. Сучасний стан та перспективи розвитку аграрних розписок в Україні. Інвестиції: Практика та досвід. 2019. № 3. С. 5–11. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6498&i=0> (дата звернення: 14.11.2020).

Науковий керівник: кандидат юридичних наук Савельєва О.М.